

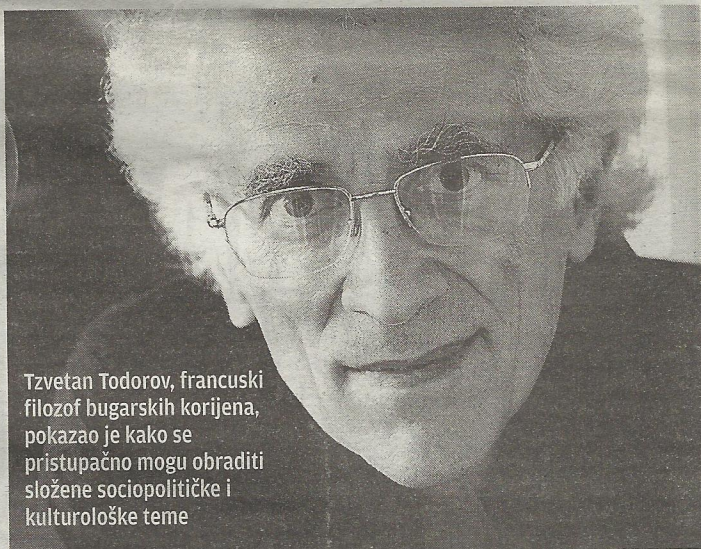
Polemična knjiga slavnoga mislioca

Moguć suživot zemalja straha i zemalja mržnje?

Dok Huntington tvrdi da su ratovi plod sukoba civilizacija, Todorov misli da ne ratuju kulturne nego političke cjeline

Krajnje pojednostavljena slika zamršenosti međunarodnih odnosa, svedena na naoko privlačnu, ali površnu, čak pogrešnu formulu vječnoga "sukoba civilizacija" što neizbježno uzrokuje ratove, koju je Samuel Huntington još 1996. ponudio u istoimenome djelu, već dugo izaziva burna polemična reagiranja. Jedno od najpametnijih stiglo je i na hrvatski u knjizi Tzvetana Todorova "Strah od barbara" (TIMpress, ur. Hašim Bahtijari, prev. Ivana Franić, pogovor Slobodan Šnajder). Francuz bugarskoga podrijetla, autor je jedan od najutjecajnijih intelektualaca širokih interesa koji se s teorijskih rasprava o fantastičnom u književnosti ili lirskom u prozi bezbolno seli na terene najtraumatičnijih tema poput korijena rasizma ili koncentracijskih logora.

U "Strahu od barbara" Todorov lako postiže ono što teoreticima njegova kalibra baš ne polazi jednostavno za rukom. Nesumnjivo stručnu analizu potkrepljuje konkretnim primjerima iz novije političke prakse, pa je rezultat široj publici pristupačno oblikovano djelo ispisano vrhunskim, elegantnim publicističkim stilom. Dok Huntington zastupa tezu da se "zapadnjaci moraju uje-

Tzvetan Todorov, francuski filozof bugarskih korijena, pokazao je kako se pristupačno mogu obraditi složene sociopolitičke i kulturološke teme

diniti kako bi osnažili zapadnu civilizaciju u borbi protiv izazova koji dolaze od nezapadnih civilizacija", pritom najveću prijetnju videći u tradicijama koje utjelovljuju islam i Kina, Todorov smatra da "ne ratuju kulture i religije" nego "ratuju politički entiteti – države, organizacije, stranke". Ili, drugim riječima, "civilizacije se prilikom susreta ne sudaraju; sudari se tiču političkih, a ne kulturnih cjelina". Ratuje se, uvjeren je Todorov, "iz potrebe da se dočepamo susjedova bogatstva, da steknemo vlast, da se zaštitimo od stvarnih ili izmišljenih prijetnja", a ne zbog različitosti etničkih, religijskih ili kulturnih identiteta.

Shematiziranoj predodžbi koja civilizacije svodi na barbarske i nebarbarske, a u kojoj su barbari uvijek oni "drugi", nikad "mi", Todorov se suprotstavlja oštrom i pronicanjem u svu složenost ljudske povijesti i suvremenosti. Njegova slika svijeta nije crno-bi-

jela, nema u njoj oštih rezova ni definitivnih podjela na dobre i loše "momke". Među civilizacijskim krugovima granice su prije "meke" nego "tvrde", a unutar jednoga kruga niz je raznorodnih sastavnica. Pa tako ne može proći izjednačavanje sve raznolikosti islamskih kultura što se protežu preko pola svijeta s političkim islamizmom i njegovom ekstremnom strujom što proizvodi terorizam. Kao što ne može potporu dobiti svakako legitimna borba protiv terorizma, ako se vodi sličnim nasilnim metodama. Na oštrici pera zato će se naći i Bush i bin Laden, i papa Benedikt XVI. i Hirsi Ali... Jednu podjelu ipak uočava: negdašnje zemlje kolonizatori danas su postale "zemlje straha"; negdašnje žrtve kolonizacije danas su "zemlje mržnje". Za Todorova dvojbe nema: suživot je među njima moguć ako se u dijalogu ni jedna strana ne postavlja kao jedini vlasnik istine.

Tzvetan Todorov
"Strah od barbara",
TIMpress, ur.
Hašim Bahtijari

